

STORTINGET

Innst. 241 S

(2021–2022)

Innstilling til Stortinget
fra justiskomiteen

Dokument 8:88 S (2021–2022)

Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kari Elisabeth Kaski, Marian Hussein og Andreas Sjalg Unneland om å bevare Bredtvetskogen

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen avvise de foreløpige planene om et nytt Oslo fengsel på Bredtvet.
2. Stortinget ber regjeringen ruste opp eksisterende Oslo fengsel og Bredtvet kvinnefengsel i påvente av et nytt fengsel.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kamzy Gunaratnam, Odd Harald Hovland og Maria Aasen-Svensrud, fra Høyre, Ingunn Foss og Sveinung Stensland, fra Senterpartiet, Ivar B. Prestbakmo og Else Marie Rødby, fra Fremskrittspartiet, lederen Per-Willy Amundsen og Tor André Johnsen, fra Sosialistisk Venstreparti, Andreas Sjalg Unneland, og fra Venstre, Ingvild Wettrhus Thorsvik, viser til at represen-

tantforslaget om å bevare Bredtvetskogen behandles i denne innstillingen. Komiteen viser også til vurdering av forslaget fra Justis- og beredskapsdepartementet i brev av 2. mars 2022 som er vedlagt innstillingen.

Komiteen viser til at det er bred enighet om at dagens fengsel på Grønland i Oslo er nedslitt og utdatert. Når det offentlige skal finne en egnet tomt til et nytt fengsel, er det en rekke hensyn som må vurderes og veies opp mot hverandre. Mange forhold må vektlegges i vurderingen av hva som totalt sett vil være det beste plasseringsvalget for et nytt fengsel. Av disse kan nevnes:

- Nærhetsprinsippet – og sikre fengselsplasser i Oslo for Oslos innbyggere, rehabilitering og tilbakeføring til samfunnet der de innsatte skal ha tilgang til helsetjenester, herunder spesialisthelsetjenester innen psykiatri.
- Uteområder som gir mulighet til aktivisering.
- Reisevei for pårørende og besøkende.
- Kjøreavstand og ressursbruk for politiet i forbindelse med avhør og fremstillinger for retten.

Komiteen registrerer at forslagsstillerne fremmer et forslag om å avvise de foreløpige planene om et nytt Oslo fengsel på Bredtvet. Komiteen registrerer videre at forslagsstillerne samtidig ønsker at eksisterende Oslo fengsel og Bredtvet kvinnefengsel rustes opp i påvente av et nytt fengsel.

Komiteen registrerer at forslagsstillerne trekker frem at grøntarealer er et veldig knapt gode i mange boligområder i Groruddalen, som er et av de tettest befolkede områdene i landet. Slike områder brukes både av lokalbefolkningen og av skoler og barnehager. Forslagsstillerne fremhever at Bredtvet nettopp er et grønt friområde med mye dyreliv, for tusenvis av innbyggere på Veitvet og Kalbakken, som omkranser Bredtvet.

Komiteen merker seg videre at forslagsstillerne henviser til at mer enn en tredel av barna på Veitvet er i familier som lever under fattigdomsgrensa. Mange er såkalt «trangbodde», de bor i leiligheter som er for små sammenlignet med antall familiemedlemmer.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre og Senterpartiet, fremhever at av alle tomter som er undersøkt i forbindelse med ny lokalisering av et fengsel i Oslo, er en ombygging av Bredtveit kvinnefengsel vurdert som det beste alternativet av Statsbygg og kriminalomsorgen, hvis man skal få bygget et fengsel innen Oslos grenser. Justis- og beredskapsministeren trekker frem i brev til komiteen av 2. mars 2022 at det ikke er andre tomter tilgjengelig sentralt i Oslo som tilfredsstiller kriteriene som er satt for et nytt fengsel.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til statsrådets svarbrev til komiteen, der det understrekes hvilke faktorer som er viktig vedrørende plassering av et nytt Oslo fengsel, og prosessen med å finne frem til en egnet tomt.

Disse medlemmer viser videre til at konsekvensene ved å ikke benytte Bredtvet som ny lokasjon for Oslo fengsel vil være at plassene ved Oslo fengsel vil flyttes ut av Oslo. Dette vil berøre en rekke hensyn. Disse medlemmer vil i den sammenheng peke på utfordringer knyttet til politiets arbeid og ressursbruk, tilbakeføringsarbeidet og nærhetsprinsippet for innsatte. Disse medlemmer ser at dette også vil ha betydning for ansattes arbeidssituasjon og det fengselsfaglige arbeidet i randsonen av kriminalomsorgen slik som helsetjeneste, kommunale tjenester og det frivillige miljøet som over år er bygget opp i tilknytning til Oslo fengsel.

Disse medlemmer merker seg imidlertid den lokalpolitiske prosessen som foregår i Oslo, hvor kommunen som planmyndighet skal ta stilling til spørsmålet om å flytte Oslo fengsel til Bredtvet. Disse medlemmer venter at det med det vil bli gitt et viktig signal til regjeringen om synspunktet på Bredtvet som ny lokasjon for Oslo fengsel. Disse medlemmer venter at regjeringen så vil komme tilbake til Stortinget med saken etter at regjeringen har konkludert med hvilken lokasjon som vurderes som mest egnet, og at man etter dette går videre for å finne en god løsning for straffegjennomføringsplassene det gjelder.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til statsrådets svarbrev til komiteen, hvor det fremgår at regjeringen ikke har besluttet hvor nytt fengsel skal ligge. Disse medlemmer avventer derfor regjeringens beslutning, og regner med at Stortinget involveres på egnet måte når beslutningen er truffet.

Disse medlemmer viser videre til at et fengsel er plasskrevende og legger beslag på områder som kun-

ne vært brukt til andre formål, blant annet til rekreasjon og fritidsaktiviteter. Uansett hvor nytt Oslo fengsel plasseres, har både bygget og sumvirkningene stor betydning for og påvirkning på lokalsamfunnet. Disse medlemmer mener at dersom fengselet plasseres på Bredtvet, forutsettes det at staten og Oslo kommune samarbeider om et områdeløft i Groruddalen, med blant annet opprusting og ivaretagelse av infrastruktur og grøntområder i området rundt fengselet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre viser til at Norge trenger et oppgradert høysikkerhetsfengsel, både for å ivareta samfunnets behov, for å sikre verdige soningsforhold og for å ivareta trygge forhold for de ansatte i fengslene.

Disse medlemmer viser til at det i begynnelsen av vurderingsprosessen for plassering lå nærmere 80 tomter på bordet. Da befaringsene skulle skje, var nesten alle tomtene tatt bort. Justis- og beredskapsdepartementet har selv vært med på befarings på 8 tomter, samtlige på østkanten. Til sist falt valget på grøntområdet på Bredtvet.

Disse medlemmer viser til at planene mobiliserte betydelig lokal motstand, noe som i sin tur førte til at regjeringen Solberg våren 2021 la Bredtvet-planene på is og ga Statsbygg i oppdrag å utrede andre tomter. Dette ble støttet av Arbeiderpartiet og Senterpartiet.

Disse medlemmer viser til at Statsbygg i starten av februar la fram sin gjennomgang av aktuelle tomter til nytt Oslo fengsel. I oppdraget Statsbygg fikk, skulle de finne tomt til nytt fengsel som skal erstatte dagens fengsel på Grønland og ha plass til mellom 200 og 300 innsatte. I etterkant av framleggelsen er fengselsplanene vesentlig nedskalert, og Justis- og beredskapsdepartementet ser nå på et alternativ på 170 plasser. Men det er aldri utredet ulike tomtealternativer, og en ser nå utelukken på Bredtvet, til tross for at de øvrige tomtealternativene i Statsbyggs rapport vurderes som aktuelle og gode.

Disse medlemmer merker seg at Kriminalomsorgsdirektoratet ikke har vært med i prosessen for utarbeidelse av det nedskalerte løsningsforslaget som nå ligger på bordet ang. Bredtvet, og at de i brev til Statsbygg uttaler at

«KDI har i utgangspunktet akseptert at vi kan klare oss med mindre tomt for et nytt fengsel i Oslo enn det som normalt legges til grunn i nye fengselsprosjekter, men føler nå at vi blir presset ut over det som er forsvarlig, spesielt på Bredtveit.»

Disse medlemmer mener det er nødvendig at Statsbygg i den videre prosessen ser på tomter som for eksempel Haugenstua, Kjelsrud, Kroksrud o.l. på nytt i lys av at man nå vurderer et nedskalert alternativ. Videre må miljøkonsekvensene av å bygge ned et grøntareal

vurderes og veies opp mot miljøkonsekvensene av å bygge på et allerede bebyggt område.

Disse medlemmer vil understreke at Bredtvet allerede har et kvinnefengsel som befolkningen lever godt med, og som ikke ødelegger et helt avgjørende viktig grøntområde for befolkningen. Kvinnefengselet har imidlertid et stort behov for oppgradering, og soningsforholdene for innsatte må bedres vesentlig. Dette er ikke noe man kan vente med eller være avhengig av et helt nytt fengselsbygg for å få gjort, men som må påbegynnes og prioriteres i dag.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen avvise de foreløpige planene om et nytt Oslo fengsel på Bredtvet.»

«Stortinget ber regjeringen sikre at Statsbygg vurderer de aktuelle tomtealternativene for nytt Oslo fengsel på nytt i lys av et nedskalert alternativ.»

«Stortinget ber regjeringen ruste opp Bredtveit kvinnefengsel i påvente av et nytt fengsel.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen ruste opp eksisterende Oslo fengsel i påvente av et nytt fengsel.»

Komiteens medlem fra Venstre viser til at dagens Oslo fengsel på Grønland i Oslo er nedslitt og utdatert. Fengselet ligger i dag dessuten i et område med svært høy andel lavinntektshusholdninger med barn og høy andel av befolkningen med lav utdanning, lav inntekt, lav sysselsetting og kort levetid. Samtidig mangler denne delen av Oslo også store og gode grøntområder og parkarealer. Derfor vedtok den forrige regjeringen at Oslo fengsel skulle flyttes ut av de gamle lokalene på Grønland, slik at arealene kan brukes på en mer fordelaktig måte for bydelens innbyggere. En utflytting av Oslo fengsel vil medføre at denne delen av byen får tilgang på større grøntområder av høy kvalitet.

Dette medlem er fornøyd med at det er bred enighet om å flytte Oslo fengsel ut fra Grønland, slik statsråden skriver i sin vurdering av forslaget, og at regjeringen slår fast at alternativet med fortsatt fengsel på Grønland er skrinlagt. På denne bakgrunn kan dette medlem ikke stemme for forslaget om å ruste opp eksisterende Oslo fengsel.

Dette medlem viser videre til at regjeringen ikke har fremmet et forslag om ny lokalisering av Oslo fengsel, men har merket seg at Statsbygg ved to anledninger har foreslått å legge fengselet til Bredtvet. Første gang

Statsbygg foreslo dette, ba den forrige regjeringen Statsbygg gjøre en ny kartlegging av tomtealternativer.

Dette medlem viser til at Bredtvet har flere av de samme levekårsutfordringene som Grønland og Enerhaugen, og er enig i at grøntområdene her er svært verdifulle for beboerne i Groruddalen. Kvinnefengselet som ligger der i dag, er tilpasset og godt integrert i lokalsamfunnet. Dette medlem mener det er viktig å ta vare på grøntområdene på Bredtvet, og at et nytt Oslo fengsel må etableres på en av de alternative tomtene til Bredtvet som er skissert i rapporten Lokaliseringsavklaring nytt Oslo fengsel.

Dette medlem fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gå videre med planlegging av nytt Oslo fengsel på en av de alternative tomtene til Bredtvet som er skissert i rapporten Lokaliseringsavklaring nytt Oslo fengsel av 31. januar 2022.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti vil subsidiært støtte dette forslaget.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen avvise de foreløpige planene om et nytt Oslo fengsel på Bredtvet.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen sikre at Statsbygg vurderer de aktuelle tomtealternativene for nytt Oslo fengsel på nytt i lys av et nedskalert alternativ.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen ruste opp Bredtveit kvinnefengsel i påvente av et nytt fengsel.

Forslag fra Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen ruste opp eksisterende Oslo fengsel i påvente av et nytt fengsel.

Forslag fra Venstre:

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen gå videre med planlegging av nytt Oslo fengsel på en av de alternative tomtene til Bredtvet som er skissert i rapporten Lokaliseringsavklaring nytt Oslo fengsel av 31. januar 2022.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:88 S (2021–2022) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kari Elisabeth Kaski, Marian Hussein og Andreas Sjalg Unneland om å bevare Bredtvetskogen – vedtas ikke.

Oslo, i justiskomiteen, den 5. april 2022

Per-Willy Amundsen

leder

Maria Aasen-Svensrud

ordfører

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT

Justis- og beredskapsministeren

Justiskomiteen
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref.

Vår ref.
22/1046 – BRØ

Dato
02.03.2022

**Dokument 8 : 88 S (2021-2022) Representantforslag om å bevare
Bredtvetskogen**

Jeg viser til brev av 14. februar 2022, der justiskomiteen ber om departementets uttalelse i forbindelse med følgende sak til behandling:

Dokument 8:88 S (2021-2022) Representantforslag om å bevare Bredtvedskogen.

Det er bred enighet om at dagens fengsel på Grønland i Oslo er nedslitt og utdatert. Ulike varianter av nybygg og rehabilitering av fengselet på Grønland er vurdert. Rehabilitering av Oslo fengsel på Grønland har vært utredet i både konseptvalg-utredningen og i Statsbyggs Oppstart forprosjekt rapport. Den samfunnsøkonomisk analysen viser at en oppussing og modernisering av fengselet på Grønland har en nettonytte som er 1,6 milliarder lavere enn et nytt fengsel på Bredtveit. Rehabilitering av dagens fengsel vil ikke gi oss et moderne og funksjonelt fengsel. Kvaliteten i innhold og aktivitetstilbud for innsatte, sikkerhet mv. er betydelig dårligere for Grønlands-alternativet enn Bredtveit-alternativet. Alternativet er derfor skrinlagt. Anbefalingen er at det bygges et nytt fengsel på en ny tomt. For at vi skal komme videre i arbeidet med å erstatte dagens fengsel, må vi så snart som mulig bestemme hvor det nye fengselet skal ligge.

Når vi skal finne en egnet tomt til et nytt fengsel er det en rekke hensyn som må vurderes og veies opp mot hverandre. Særlig følgende forhold må vektlegges når vi vurderer hva som totalt sett er det beste tomtevalget:

- *Nærhetsprinsippet* - sikre fengselsplasser i Oslo for Oslos innbyggere.
- *Rehabilitering og tilbakeføring til samfunnet*. De innsatte skal ha tilgang til helse- tjenester, herunder spesialisthelsetjenester innen psykiatri. Vi må legge til rette for samarbeid med frivillige organisasjoner som jobber med- og for rehabilite- ring og tilbakeføring.
- *Uteområder som gir mulighet til aktivisering* forutsetter at fengselstomten må ha en viss størrelse. Vi bør unngå trafikkstøy og direkte innsyn.
- *Reisevei for pårørende og besøkende*. Lang og kostbar reisevei fører erfarings- messig til mindre kontakt mellom innsatte og deres pårørende. God kontakt med pårørende er viktig for at den innsatte kan tilbakeføres til et positivt og samfunnsnyttig liv.
- *Kjøreavstand og ressursbruk for politiet* i forbindelse med avhør og fremstillinger for retten. Jo lenger avstand mellom fengsel og politi og domstol, jo mer ressur- ser bruker politiet på transport og logistikk.
- Muligheter for å sikre *kostnads- og driftseffektive fengsler*. Er det mulig å etablere fellesløsninger med eksisterende fengsler, kan dette gi gode og rasjonelle drifts- løsninger.

Statsbygg gjennomførte en lokaliseringsutredning i 2019/2020, der 180 tomter både i og utenfor Oslo ble vurdert for et nytt fengsel. Som kjent ble Bredtveit anbefalt som lokalisering for et nytt fengsel i utredningen fra 2020.

Oslo kommune har vært kritisk til den anbefalte løsning fra 2019/2020 med 290 nye fengselsplasser for menn på Bredtveit. Justis- og beredskapsdepartementet ba derfor Statsbygg og Kriminalomsorgsdirektoratet gjøre et nytt tomtesøk. Departementet har nå fått oversendt den siste lokaliseringsutredningen fra Statsbygg, der 51 kommunale og private tomteforslag i 15 kommuner er vurdert. Også i denne utredningen kommer Bredtveit-alternativet best ut. I den samfunnsøkonomiske analysen er Bredtveit-tomten vurdert som det beste alternativet, blant annet fordi denne lokaliseringen innebærer kortere kjøretid og lavere utgifter til transport for politiet, og betydelig samord- ningsgevinster gjennom fellesfunksjoner med eksisterende fengsel. Som en konse- kvens av innplasseringen av et nytt fengsel på tomten, må det også bygges et nytt kvinnefengsel. Dette vil gi en betydelig bedring i soningsforholdene for kvinner.

Det er ikke andre tomter tilgjengelig sentralt i Oslo som tilfredsstill kriteriene som er satt for et nytt fengsel. Dersom det fortsatt skal være et fengsel i Oslo, mener jeg Bredtveit er det eneste reelle tomtealternativet. Bredtveit vil sikre fortsatt fengsel i Oslo, som landets største by med et stort behov for fengselsplasser. Alternativet til Bredtveit er å flytte fengselet ut av Oslo.

Statsbyggs anbefaling, som støttes av Kriminalomsorgsdirektoratet, er også basert på ikke-økonomiske forhold som taler for Bredtveit-alternativet. Oslo fengsel har i dag et av landets beste tilbud innen spesialisthelsetjenesten, i form av et betydelig poliklinisk tilbud til innsatte gjennom fengselspsykiatrisk poliklinikk, Oslo universitetssykehus.

Tilbudet omfatter også Bredtveit fengsel og forvaringsanstalt. Denne spesialkompetansen er bygd opp over mange år, og vil ifølge Kriminalomsorgsdirektoratet ta svært lang tid å etablere i samme omfang og med samme kvalitet utenfor Oslo. Et annet forhold er hensynet til pårørende, og da særlig barn. Som allerede nevnt er det av avgjørende betydning for en vellykket tilbakeføring til samfunnet at innsatte har muligheter til besøk fra pårørende. Erfaringsmessig har reiseavstand og -kostnader betydning for pårørendes kontakt med den innsatte. Dette hensynet har særlig vekt for innsatte i Oslo fengsel, som i stor grad har tilhørighet til Oslo-området. Bredtveit har god tilgjengelighet med gode kollektivforbindelser, og er derfor en svært god lokalisering for pårørende. Kort transport og god kollektivdekning gir dessuten også lav miljøbelastning. Samarbeid med frivillige organisasjoner og aktører i Oslo, vil trolig ikke kunne videreføres i samme omfang og til samme kvalitet, dersom et nytt fengsel lokaliseres utenfor Oslo.

Jeg har stor forståelse for at Bredtvedtskogen er viktig for Oslos befolkning, og jeg har ønsket å se på alternativer som berører minst mulig av Bredtvedtskogen og som sikrer at de som bor i området fortsatt kan bruk og ha glede av grøntområdene. Statsbygg har derfor utarbeidet et nedskalert alternativ, der antall nye plasser er redusert fra 290 til 170 fengselsplasser for menn og 50 plasser for kvinner.

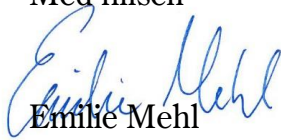
Statsbygg har vist hvordan et fengsel med 170 + 50 plasser kan innplasseres på tomten på en slik måte at det berører minst mulig av friområdene. Jeg mener at Bredtvedtskogen vil bli berørt i liten grad med det nye alternativet. I det nye forslaget er det lagt til grunn en betydelig opprusting av området. Attraktive arealer som i dag er regulert til fengsel (sør for fengselet) vil bli regulert til grøntområder. I øst, vest og sør vil dagens arealer i størst mulig grad bli bevart og forbedret. Eksisterende gangveier vil oppgraderes og det planlegges for nye attraktive møteplasser med benker, skatepark, tuftpark og klatrevegg, lekeplass mv. Målet har vært å vise at også med et nytt fengsel på Bredtveit kan folk i området bruke og ha glede av grøntområdene i området rundt fengselet.

Som nevnt ovenfor vil prosjektet også innebære at det etableres et nytt kvinnefengsel på tomten som vil gi likeverdige soningsforhold for kvinnelige innsatte. På grunn av begrensninger i dagens bygningsmasse på Bredtveit, vil det ikke være mulig å oppnå like gode soningsforhold med rehabilitering.

Det er ikke besluttet hvor et nytt fengsel skal ligge. Det jeg primært har ønsket å gjøre, er å klargjøre hvilke alternativer vi har og hvilke forhold som må hensyntas når Oslo fengsel skal erstattes. Justis- og beredskapsdepartementet, Statsbygg og Kriminalomsorgsdirektoratet har i arbeidet med å realisere et nytt fengsel forholdt seg til Oslo kommune som planmyndighet, slik vi gjør i alle byggesaker.

Det naturlige er at Stortinget involveres når det måtte være aktuelt å fremme en bevilgningssak.

Med hilsen

Emilie Mehl